

SVĖDASŲ VARPAS

2022 m. balandžio mėn.

Nr. 4 (70)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Svėdasuose paminėta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena

1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas iškilmingai paskelbė, kad atkuriamas Lietuvos nepriklausoma valstybė. Nuo to laiko praėjo jau 32 metai, bet žmonės prisimena ir skaudžius mūsų kovos momentus, ir didelį ryžtą būti laisviems. Svėdasai iškilmingai paminėjo šią sukaktį. Svėdasų gimnazijos bendruomenei vyko radijo laida, skirta Kovo 11-ajai. Šeštokė Tija ir devintokė Neringa priminė, kaip buvo kovojama dėl Lietuvos valstybės nepriklausomybės, su kokiais sunkumais susidūrė Lietuva siekdama laisvės. 5 klasės mokiniai dalyvavo pilietinėje iniciatyvoje „Gyvasis tautos žiedas“. Taip pat buvo prisiminta, kad dabar liejasi kraujas Ukrainos žemėje, kur visa tauta kaunasi už savo laisvą ir nepriklausomą valstybę. Svėdasų seniūnas Saulius Rasalas, sakdamas kalbą Kovo 11-sios renginyje, paprašė tylos minute pagerbti kovoję už Ukrainos ir Lietuvos laisvę kritusius didvyrius ir baigė kalbą patriotiniais žodžiais: „Slava Ukraini! Herojams Slava!“ Visų dalyvių rankos gniaužėsi į kumštį, ne retam pasirodė ašaros...

„Svėdasų varpo“ inf.

Lietuvių kalbos diena Svėdasų seniūnijoje

Kovo 2-ąją Svėdasų seniūnija, Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija ir Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų filialas pirmą kartą organizavo neįprastą renginį – Lietuvių kalbos dieną seniūnijoje. Iš anksto paskelbus apie būsimą diktantą, tą dieną rašyti, pasitikrinti gimtosios kalbos rašybos taisykles susirinko aštuonetas dalyvių. Jaukioje bibliotekos Meno galerijoje, kur tuo metu veikė svėdasiškio

kraštotyrininko, muziejininko, knygų autoriaus Raimondo Guobio sukurtų medžių piešinių paroda, diktantą rašė įvairaus amžiaus, išsilavinimo, skirtingų pomėgių svėdasiškių moterų. O svėdasiškio rašytojo Stepo Zobarsko novelės „Dalgio muzika“ ištrauką raiškiai skaitė bibliotekos darbuotoja Rūta Neniškienė, šį tekstą raštu turėjo atkartoti diktanto dalyvės. Paskui, kol Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja-

metodininkė Joana Gutmanienė patikrino visus rašinius, muziejininkas, daugelio knygų autorius, Lietuvos žurnalistų sąjungos narys Vytautas Bagdonas perskaitė pranešimą tema „Vaižgantas – lietuvių kalbos sergėtojas“. Ir diktantą rašiusioms moterims, ir kitiems renginio dalyviams buvo įdomu sužinoti apie lietuvių literatūros klasiko kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto pastangas išsaugoti lietuvių kalbą, kai carinės Rusijos imperijos valdymo metu buvo draudžiama spauda lietuviškais rašmenimis, kai vyko knygnešių judėjimas. Publicistiniuose rašiniuose jis daug dėmesio skyrė ir lietuvių kalbos taisyklingumui, skatino taisyklingai rašyti vietovardžius, neiškraipyti pavadinimų. Žinyne „Dirva“ 1904 metais jis išspausdino net 5500 Lietuvos „geografiškųjų“ pavadinimų, surinktų 83 Kauno gubernijos parapijose, skatindamas visuomenę surašyti ne tik miestelių, kaimų, dvarų, bet ir vienkiamų, ganyklų, balų, miškų, upelių, ežerų, salų ir kitokius pavadinimus. Vien Svėdasų parapijoje jis surašė 104 pavadinimus, tarp kurių buvo kaimų, upių, upelių, ežerų, kalnelių, miškelių, pievų pavadinimai...

Lietuvių kalbos dienos seniūnijoje organizatoriai ir dalyviai.
Vytauto Bagdono nuotrauka

Nukelta į 4 p.

Didvyriška kova už Ukrainos laisvę

Vasario 24-osios rytas sudrebino pasaulį. Putino Rusijos bombos pradėjo kristi ant ukrainiečių galvų. Rusijos „caras“ Putinas, susikūręs sau fikso idėją atkurti Rusijos imperijos didybę, ir kaip koks mesijas su tankais, raketomis ir patrankomis atėjo „išgelbėti“ ukrainiečius nuo pačių ukrainiečių bei „mielaširdiškai“ „priglausti“ likusius gyvus ir jų žemę prie „motinėls“ Rusijos.

Imperialistinio mąstymo autokratija pradėjo kruviną karą prieš demokratiją! Pasaulio žmonės ir valstybių vadovai su siaubu pamatė hibridinio hitlerstalinio-Putino kariaunos siautėjimą žudant tautinius, niekuo dėtus žmones.

Lietuvos gyventojai prigludę prie televizijos ekranų, su ašara akyse, stebi kaip dega ir griūna Ukrainos miestai ir kaimai, kaip žūva ištisos šeimos – seneliai, moterys ir vaikai.

Nevalingai iš sąmonės iškyla lietuvių kovos už laisvę: pokario partizaninio karo baisumai, sausio 13-osios įvykiai – beginklių žmonių traiškymas tankų vikšrais ir kt.

Ukrainiečių ginkluotos reguliariosios pajėgos, kartu su teritoriniais gynėjų būriais, padedant savanoriams sugebėjo sustabdyti rusų kariuomenę ir neleido Putino šutvei pasiekti greitos pergalės ir sostinėje Kijeve pasodinti marionetinės valdžios. Rusų puolamasis potencialas, dėka Ukrainos karių iššvaistytas, liko oro erdvė ir tolumo nuotolio raketos.

Mūšiai tebesitęsia ir gali tęstis dar daug dienų. Rusų kariuomenė bombomis, raketomis ir artilerija griauja gyvenamuosius namus, ligonines, vaikų darželius, užiminėja atominės elektrinės ir parankius jiems objektus. Dalis gyventojų, daugiausia moterys su vaikais priversti gelbėtis, bėgant į gretimas valstybes – Lenkiją, Moldovą, Rumuniją, o iš ten į visą Europą.

Lenkija jau priėmė virš dviejų milijonų karo pabėgėlių. Demokratinių valstybių gyventojai ir valdžios atstovai nuoširdžiai priima ir visokeriopai globoja pabėgėlius, o kovojančios Ukrainos karius remia pinigais, maistu, drabužiais, ginklais ir kitokiais reikalingais daiktais. Lietuva jau priėmė daugiau kaip dvidešimt tūkstančių pabėgėlių.

Rusų tankai šaudo į gyvenamuosius pastatus

Rusų subombarduoti ukrainiečių gyvenamieji namai. Makso Levino nuotrauka

Ukrainiečiai karo pabėgėliai prie Lenkijos sienos. V. Balkūno nuotrauka

Didvyriška kova už Ukrainos laisvę

A. Čaplinskas (sėdi pirmas iš kairės) su iš Ukrainos parvežtais pabėgėliais

Alytaus karo pabėgėlių registracijos centre. S. Venckutės nuotr.

Anyškčių rajono savivaldybės mero pavaduotojas Dainius Žiogelis kartu su Anyškčių seniūnijos seniūnu Eugenijumi Pajarsku palydi siuntą į Ukrainą

Ukrainiečiai civiliai nuo rusų bombų ir raketų slepiasi rūsiuose

Anyktėnai ir Svėdasiškiai įvairiomis priemonėmis palaiko ukrainiečių kovą. Anyškčių rajono savivaldybė išsiuntė į Ukrainą medicinos ir higienos priemonių, medikamentų ligoniams gydyti ir prižiūrėti įrangą, pirmos pagalbos vaistinėlių ir kt.

Į Svėdasus jau atvyko keturios ukrainiečių šeimos. Bendruomenių nariai Rūta ir Petras Baronai, Raimonda ir Gediminas Rapkevičiai priglaudė pabėgėlius, o svėdasiškis verslininkas Algimantas Čaplinskas surado autobusą, ukrainietį vairuotoją ir abu išvyko į Ukrainą. Parvežė šešis pabėgėlius, kuriuos priglaudė Utenos Dievo Apvaizdos seserų vienuolynas.

Ukrainiečiai, kaip ir lietuviai ne kartą yra kentėję nuo rusiško šovinizmo:

Petras I sudegino bajoro J. Mazepos dvarą už bandymą išsikovoti Ukrainai nepriklausomybę; Stalinas badu numarino apie dešimt milijonų nepaklusnių Ukrainos ūkininkų; negailestingai šaudė Stefano Banderos sukilėlius Karpatų kalnuose, o šių laikų Putino banditai užsimojo sunaikinti visą tautą. Nepavyks! Negalima nugalėti susivienijusios kovai už laisvę tautos.

Pyktis, neapykanta užvaldo jausmus matant nužudytus vaikus ir verkiančias motinas. Tačiau reikia paieškoti ir pozityvo. Anot mūsų premjerės Šimonytės-įvyko tektoninis lūžis žmonių galvose. Ukrainiečių tauta susitelkė, vakarų demokratiškas valstybių vadovai „atsibudo“, gal pradės „praregėti“ ir rusų tauta. Dabar gi, rusai, gal patys to ir nejaus-

dami, tapo subjektais išplautomis nuo kritiško mąstymo smegenimis ir pripildytomis Putino šovinistinio brudo.

Liūdna ir gaila eilinių rusų, paverstų zombiais, gaila inteligentų uždarytų į kalėjimus ar pabėgusių iš savo Tėvynės į kitus kraštus.

Vis tik tiesa turės nugalėti melą, gėris – blogį. Lietuvos žmonės sakydavo, kad „nekaltas kraujas atsišaukia“. Putinas ir jo parankiniai už karo nusikaltimus tarptautinio teismo bus nuteisti. Ukrainiečiai nugalės agresorius!

Šlovė Ukrainai!

Didvyriams šlovė!

Akademikas prof. Albinas Kusta

Doc. dr. Gvidas Kazlauskas

Ekonomistas Stasys Gavenavičius

Lietuvių kalbos diena Svėdasų seniūnijoje

Rašomas diktantas, kuriam ištraukas iš svėdasiškio rašytojo Stepo Zobarsko kūrybos raiškiai skaito Rūta Neniškienė. Vytauto Bagdono nuotraukos

Atkelta iš 1 p.

Vaižgantas garsėjo ir tuo, kad ne tik pats rašė labai taisyklingai, aiškiai, vartodamas nemažai senovinių, tarmiškų žodžių, bet mėgo kurti naujus žodžius, stengėsi skolinius iš kitų kalbų keisti lietuviškais atitikmenimis, iš kelių žodžių sudarydavo vieną skambų, taktaliai nusakantį išvaizdą, būdą, vietovės pavadinimą, reiškinių apibūdinimą... „Kalba – tai didžiausias turtas. Jei

kokia kalba graži ir turtinga – tai iš to gal pažinti, kad ją vartojančiai tautai Dievas nepagailėjo dvasiškų pajėgų. Kalba mums lygiai brangi kaip motina, kuri ją mums davė duodama gyvybę...“ Tokiais žodžiais užbaigus pranešimą ir pakvietus visus dar labiau gerbti, mylėti, saugoti gimtąją kalbą, mokytoja J. Gutmanienė apibendrino ką tikrai rašyto diktanto rezultatus. Pasirodo, visos dalyvės diktantą parašė sėkmingai, beveik be rašybos klaidų. Todėl Svėda-

Svėdasų seniūnas Saulius Rasalas apdovanoja diktantą sėkmingai parašiusią visuomenininkę, buvusią mokytoją Ireną Guobieneį

sų seniūnijos seniūnas Saulius Rasalas visoms diktantų rašiusioms moterims prisiminimui įteikė žurnalisto ir fotomenininko Vytauto Bagdono paruoštas ir leidykloje-spaustuvėje „Utenos Indra“ išleistas knygas „Vaižgantiška“ tematika. Kadangi pirmasis tokio pobūdžio renginys pavyko, neatmetama galimybė lietuvių kalbos dienas Svėdasų seniūnijoje organizuoti ir ateityje.

„Svėdasų varpo“ inf.

SVĖDASŲ JUOZO TUMO-VAIŽGANTO GIMNAZIJOS NAUJIENOS

Šių metų kovo 17 dieną Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos III–IVg klasėse vyko pamoka apie tai, kaip atskirti melagingą informaciją žiniasklaidoje. Pamokos pradžioje mokiniams buvo pristatytos pateiktys apie melagingos informacijos skleidimą ir kaip ją atskirti. Kaip orientyras buvo pateikta ES apibrėžtis: dezinformacija suvokiama kaip informacija, kurios melagingumą ar klaidingumą galima įrodyti ir kuri parengiama, pateikiama ir skleidžiama siekiant ekonomiškai pasipelnyti arba tyčia apgauti visuomenę bei kuri gali būti visuomenei žalinga. Žala visuomenei apima grėsmę demokratiniams procesams ir tokioms viešosioms gėrybėms kaip Sąjungos piliečių sveikata, aplinka ar saugumas. Mokiniai susiskirstė į grupes,

pasirinko straipsnį ir sprendė, kaip atpažinti, ar straipsnis melagiena, ar ne. Be to, jie nurodė, kaip galima atpažinti dezinformaciją, diskutavo apie Rusijos invaziją į Ukrainą, aptarė žiniasklaidoje pateiktus straipsnius apie šiuos įvykius, sprendė, ar jie yra patikimi. Pamokos pabaigoje mokiniai sužinojo, kas yra dezinformacija, dėl kokių priežasčių ji skleidžiama, kokiais būdais tikrinami faktai, kaip ES kovoja su dezinformacija.

*Jaunesniosios ambasadorės
Agnė Palskytė ir Živilė Pečiulytė*

Gimnazijos ir Debeikių skyriaus 6 klasių mokiniai Žemės dieną paminėjo STEAM centre Panevėžyje dalyvaujanti edukacinėje programoje „Žemės

drėgmės matuoklio dirbtuvės“. Susipažino su micro:bit robotais, jų programavimu ir praktiniu pritaikymu kasdieniame gyvenime.

Gimnazijos inf.

Vyr. redaktorius Stasys Gavenavičius
tel. 8 677 71514

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“
kodas 154314137 ISSN 2424-5801

Laikraštis internete: <http://www.svedasai.info/svedasiskiu-draugija--alauzas--/laikrastis--139/lt/>

Redakcinė grupė:

Inga Kilienė tel. 8 687 57137
Liveta Malcevičiūtė, tel. 8 605 00761

Spaustuvė „Morkūnas ir Kū“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuve@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitanas